

Ευθύνη του Δημοσίου σε
αποζημίωση

Α'. Απουσία πινακίδων σήμανσης

367/2016 ΠΠΡ ΑΘ

<u>Πτώση σε σκάμμα</u>			<u>Απουσία πινακίδων σήμανσης</u> (ενώ αφαίρεσαν τις πλάκες του πεζοδρομίου και πραγματοποίησαν εκσκαφές στο συγκεκριμένο σημείο , <u>δεν τοποθέτησαν κάποιο στερεό υλικό εντός του σκάμματος, αλλά κάλυψαν προσωρινά αυτό με χώμα , το οποίο υποχώρησε</u> ενώ βάδιζε επί αυτού ο ενάγων <u>και επιπλέον δεν έλαβαν μέτρα προστασίας των διερχομένων , όπως τοποθέτηση περίφραξης γύρω από το σκάμμα ή σχετικής προειδοποιητικής πινακίδας , προς αποφυγή ατυχήματος</u>)
Πρόκληση τραυματισμού στον ενάγοντα από Εκσκαφές στο πεζοδρόμιο με σκοπό την πραγματοποίηση έργων	τραυματίσθηκε, όταν έπεσε σε σκάμμα βάθους 30 εκατοστών, το οποίο είχε δημιουργηθεί κατά τη διάρκεια τεχνικών εργασιών που εκτελούσε η δεύτερη εναγομένη	Ευθύνη εις ολόκληρον μεταξύ του εργοδότη (Καθολική διάδοχος της εταιρίας «ΔΕΗ ΑΕ») και του εργολήπτη	

60/2022 ΑΠ

- ✓ Αδικοπραξία.
- ✓ Τραυματισμός ενάγοντος, λόγω ανατροπής της μοτοσυκλέτας του στο σημείο που διενεργούνταν εργασίες διαπλάτυνσεως της οδού.
- ✓ Υπαιτιότητα της κοινοπραξίας στην οποία είχε ανατεθεί το έργο, λόγω της παραλείψεώς της να εγκαταστήσει την αναγκαία σήμανση για τους διερχόμενους οδηγούς, καθώς και να αποκαταστήσει την υψομετρική διαφορά μεταξύ της παλαιάς οδού και του υπό διαπλάτυνση τμήματός της.
- ✓ Έκθεση αυτοψίας της τροχαίας και έκθεση έρευνας του επιθεωρητή εργασίας. Αποτελούν πλήρη απόδειξη, ως προς τις συνθήκες του ατυχήματος, επιτρεπομένης, όμως, της ανταπόδειξης.
- ✓ Απορρίπτει αναίρεση κατά της 877/2015 ΕΦ ΘΕΣΣ (ΤΡΙΜ).

ΣΤΕ 529/2014

- ✓ Ευθύνη του Δημοσίου σε αποζημίωση.
- ✓ Η ευθύνη του Δημοσίου, ως κυρίου δημοσίου έργου, είναι αυτοτελής, μη επηρεαζόμενη από την τυχόν ευθύνη του αναδόχου για βλάβες στα έργα ή για τη μη τήρηση των υποχρεώσεών του.
- ✓ Θάνατος επιβαίνοντος σε μοτοσυκλέτα λόγω της μη λήψης μέτρων σημάνσεως και λοιπών μέτρων ασφαλείας σε σχέση με την προσήκουσα διαχείριση των μπάζων από πραγματοποιηθείσες εκσκαφές.
- ✓ **Δεν απαλλάσσεται το Δημόσιο της ευθύνης επειδή η εργασία του αναδόχου έλαβε χώρα εκτός του ωραρίου εργασίας των δημοσίων υπηρεσιών και ο επιβλέπων μηχανικός αθώωθηκε από το ποινικό δικαστήριο.**
- ✓ Ορθά επιδικάστηκε χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης στην οικογένεια του θύματος.

ΣΤΕ 76/2018

- Ευθύνη των ΟΤΑ σε αποζημίωση.
- Ο δήμος υποχρεούται προς ανόρθωση της ζημίας που επήλθε στον οδηγό του δικύκλου, ο οποίος, ελλείψει σήμανσης, δεν πληροφορήθηκε έγκαιρα ότι στην οδό εκτελούνταν εργασίες ασφαλτόστρωσης, με αποτέλεσμα να μην αντιληφθεί την υπάρχουσα υψομετρική διαφορά του οδ
- οστρώματος, να χάσει τον έλεγχο του οχήματος και να τραυματιστεί. Ο δήμος, ως κύριος του έργου, υπέχει αυτοτελή ευθύνη, μη επηρεαζόμενη από την ευθύνη του αναδόχου για την μη τήρηση των κατά τον νόμο ή την σύμβαση υποχρεώσεων του. Ο σχετικός με την καταβολή από συνοφειλέτη στον ζημιωθέντα μέρους της αποζημιώσεως ισχυρισμός του δήμου, μπορούσε, ως οψιγενής, να εξετασθεί το πρώτον κατ' έφεση, αλλά είχε προβληθεί απαραδέκτως με υπόμνημα.

ΑΠ 602/2017 (ΠΟΙΝ)

- Κανονισμοί ασφαλείας κατά την εκτέλεση έργου.
- Θανάσιμος τραυματισμός οδηγού δίκυκλης μοτοσυκλέτας, συνεπεία μη τοποθετήσεως πινακίδας επισημάνσεως κλειστής δεξιάς στροφής, ώστε να καθίστανται τα όρια μεταξύ δρόμου και παράπλευρης οδού εγκαίρως ορατά.
- Ποινική ευθύνη νομίμου εκπροσώπου εργολήπτριας εταιρείας και επιβλέπωντος μηχανικού.
- Ποινική Δικονομία. Αναίρεση. Λόγοι. Εσφαλμένη ερμηνεία. Είδος αμέλειας. Μη διευκρίνιση του είδους της αμέλειας. Ειδικότερα, δεν διευκρινίζεται αν ο αναιρεσείων δεν προέβλεψε το αξιόποينو αποτέλεσμα ή το προέβλεψε ως δυνατό, πίστεψε, όμως, ότι δεν θα επερχόταν. Αναιρεί την υπ' αριθμ. 5286/2006 απόφαση του Α' Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων Αθηνών για τον ως άνω λόγο.

ΣΤΕ 749/2017

- Αγωγή κατά του Δημοσίου για την **καταβολή αποζημίωσης λόγω καταστροφής οικίας της ενάγουσας από κατολίσθηση του εδάφους και τη δημιουργία ρωγμών συνεπεία εκσκαφών** που είχαν γίνει για τη διάνοιξη επαρχιακού δρόμου.
- Εφεση κατά της πρωτόδικης απόφασης που απέρριψε την αγωγή και επίκληση από την εκκαλούσα και δύο νέων εκθέσεων στην κατ' έφεση δίκη για πρώτη φορά.
- Το Διοικητικό Εφετείο μη νόμιμα δεν έλαβε υπόψη του τις δύο εκθέσεις, αφού έπρεπε να κρίνει περί του παραδεκτού της επίκλησης και προσαγωγής αυτών για πρώτη φορά στην κατ' έφεση δίκη, αποφαινόμενο αιτιολογημένα για το δικαιολογημένο ή μη της επίκλησης και προσαγωγής αυτής.
- Δεκτή η αναίρεση (αναιρεί την αριθμ. 130/2004 ΔΕφΠατρ).

ΔΕΦ ΑΘ 2554/2013

- Αγωγή κατά Δήμου για την επιδίκαση, κατ'αρ.105-106 ΕισνΑΚ :
- α) αποζημίωσης για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη ο ενάγων από τροχαίο ατύχημα, το οποίο επήλθε από παράνομες παραλείψεις των οργάνων του Δήμου και
- β) χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης που υπέστη από το εν λόγω ατύχημα.
- τα άχρηστα υλικά (μπάζα) από το έργο ύδρευσης στην εν λόγω Λεωφόρο είχαν τοποθετηθεί μέσα στο χωμάτινο έρεισμα της οδού.
- Συνεπώς, ενόψει των διατάξεων των αρ.2, 4, 9 και 47 του Κ.Ο.Κ και ιδίως εκείνης της απαγόρευσης απόρριψης τέτοιων υλικών, ανάμεσα σε άλλους χώρους και στα ερείσματα των οδών (αρ. 47 §2), τα αρμόδια όργανα του Δήμου όφειλαν,
 - αφενός μεν, **να τα είχαν απομακρύνει αμέσως μετά την αποπεράτωση του έργου, ενέργεια στην οποία, όμως, προέβησαν, σύμφωνα με τους ίδιους τους ισχυρισμούς του Δήμου, ένα μήνα μετά και ενώ είχε μεσολαβήσει το ένδικο ατύχημα,**
 - αφετέρου, **να είχαν τουλάχιστον επισημάνει την ύπαρξή τους, με την τοποθέτηση σχετικών πινακίδων (ως να ήταν σε εξέλιξη έργο επί της οδού), ενέργεια στην οποία δεν προκύπτει ότι προέβησαν (δεν φαίνονται τέτοιες πινακίδες από τις φωτογραφίες, ούτε προσκόμισε ο Δήμος πρωτοδίκως στοιχεία γι' αυτό).**

Όμως:

- η παράνομη παράλειψη των οργάνων του Δήμου, είτε να απομακρύνουν τα άχρηστα υλικά από το χωμάτινο έρεισμα, είτε να επισημάνουν την ύπαρξή τους με σχετικές πινακίδες,
- δεν ήταν ικανή εξ αντικειμένου να επιφέρει, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, το ένδικο ατύχημα και την επικαλούμενη από το ατύχημα αυτό ζημία.
- Κατ' ακολουθία αυτών, **δεν συντρέχει υποχρέωση του Δήμου για αποζημίωση του εκκαλούντος**, όπως ορθά δέχτηκε, κατ' αποτέλεσμα, και η εκκαλούμενη απόφαση. Απορρίπτει την έφεση.

ΣΤΕ 453/2013

- ✓ Ευθύνη του Δημοσίου σε αποζημίωση. Επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης.
- ✓ Παραλείψεις σχετικά με τη λήψη μέτρων ασφαλείας κατά την εκτέλεση δημοσίων έργων.
- ✓ Ο κύριος του έργου υπέχει αστική ευθύνη για τις ζημίες που προκαλούνται σε τρίτους, έστω κι αν η εκτέλεση του έργου έχει ανατεθεί σε ιδιώτη ανάδοχο.
- ✓ Παράλειψη λήψεως μέτρων σημάνσεως και μέτρων ασφαλείας ως προς την προσήκουσα διαχείριση των μπάζων από τις πραγματοποιηθείσες εκσκαφές και **ευθύνη του Δημοσίου για τον τραυματισμό επιβαινόντων σε όχημα που προσέκρουσε σε σωρό μπάζων, παραλείψεις που όφειλαν να είχαν ελέγξει ο επιβλέπων μηχανικός και οι βοηθοί του.**
- ✓ Είναι αδιάφορο αν η εργασία του αναδόχου έλαβε χώρα εκτός του ωραρίου εργασίας των δημοσίων υπηρεσιών και αν ο επιβλέπων μηχανικός αθωώθηκε από το ποινικό δικαστήριο. Απορρίπτεται η αναίρεση

- Η πτώση του θανόντος στο ρέμα οφειλόταν *στην έλλειψη προειδοποιητικών πινακίδων σήμανσης στην οδό και στη μη λήψη προστατευτικών μέτρων λόγω των εκτελούμενων έργων και στην κοπή της βλάστησης στα πρανή του.*
- Ο θανών δεν μπορούσε να αποφύγει την πτώση διότι δεν ήταν κάτοικος της περιοχής, ούτε μπορούσε, λόγω του ανεπαρκούς φωτισμού, να αντιληφθεί ότι την οδό ακολουθούσε ρέμα, ενώ η μεγάλη ταχύτητα με την οποία ενδεχομένως οδηγούσε, η έλλειψη άδειας οδήγησης και τα ποσοστά οινόπνεύματος που βρέθηκαν στο αίμα του, δεν οδηγούν σε αντίθετο συμπέρασμα.
- Η πρόβλεψη σε διοικητική σύμβαση εκτέλεσης δημοτικού έργου ότι αποκλειστικά υπεύθυνος για ζημίες και ατυχήματα τρίτων από την κατασκευή του έργου είναι ο ανάδοχος δεν έχει ως συνέπεια την απαλλαγή των ΟΤΑ από την ευθύνη. Απορρίπτεται η αναίρεση

ΣΤΕ 471/2011

- ✓ Ο θάνατος του συζύγου και πατέρα των εναγουσών οφείλετο σε πτώση του μοτοποδηλάτου του σε ρέμα **λόγω της παράλειψης των οργάνων του Δήμου να τοποθετήσουν πινακίδες σήμανσης.**
- ✓ Αιτιολογημένα απορρίφθηκε ο ισχυρισμός του Δήμου περί συνυπαιτιότητας του θανόντος.

Πτώση αυτοκινήτου από γέφυρα (ΣΤΕ 1969/2006)

- Το Δημόσιο, οι δήμοι και οι κοινότητες υποχρεούνται να κατασκευάζουν, ανακαινίζουν και συντηρούν τις οδούς.
- Αποκλειστικά υπαίτιος του ατυχήματος ήταν ο αναιρεσείων οδηγός του αυτοκινήτου, ο οποίος δεν οδηγούσε συνετά και δεν έλαβε υπόψη του προειδοποιητικό σήμα για το στένεμα της οδού λόγω της γέφυρας και είχε ορατότητα της γέφυρας και του κάδου απορριμμάτων που ήταν τοποθετημένος έξω από το οδόστρωμα.
- Η αγωγή νομίμως απερρίφθη ως ανομιμοποίητη ως προς το δήμο, αφού η γέφυρα αποτελούσε τμήμα επαρχιακής και όχι δημοτικής οδού και δεν είχε υποχρέωση συντήρησής της ο δήμος.

Καταστροφή οικίας από κατολίσθηση του εδάφους
και τη δημιουργία ρωγμών συνεπεία εκσκαφών
που είχαν γίνει για τη διάνοιξη επαρχιακού δρόμου

ΣΤΕ 3102/2008

- Αγωγή κατά του Δημοσίου για την καταβολή αποζημίωσης λόγω καταστροφής οικίας της ενάγουσας από κατολίσθηση του εδάφους και τη δημιουργία ρωγμών συνεπεία εκσκαφών που είχαν γίνει για τη διάνοιξη επαρχιακού δρόμου.
- Περαιτέρω, στα συμπεράσματα των αιτίων που προκάλεσαν την κατολίσθηση αναφέρεται ότι ο βαθμός επιρροής των έργων βελτίωσης-συντήρησης στην εκδήλωση της κατολίσθησης δεν ήταν ευχερής με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, αλλά, λαμβάνοντας υπόψη την έλλειψη υπογείων νερών που επικρατούσε πριν από τη βελτίωση-συντήρηση της οδού και το γεγονός ότι το ύψος του υετού της ευρύτερης περιοχής κατά τους μήνες Ιανουάριο- Φεβρουάριο 1996 ήταν μεγαλύτερο του αντιστοίχου του έτους 1999, χωρίς όμως να προκληθούν κατολισθητικά φαινόμενα, συμπεραίνεται ότι ο βαθμός επιρροής των έργων αυτών στην εκδήλωση της κατολίσθησης υπήρξε σημαντικός.

ΣΤΕ 3102/2008 (συν.)

- Εφεση κατά της πρωτόδικης απόφασης που απέρριψε την αγωγή και επίκληση από την εκκαλούσα και δύο νέων εκθέσεων στην κατ' έφεση δίκη για πρώτη φορά.
- Το Διοικητικό Εφετείο μη νόμιμα δεν έλαβε υπόψη του τις δύο εκθέσεις, (των γεωλόγων που είχε επικαλεσθεί και προσκομίσει η αναιρεσείουσα) για πρώτη φορά ενώπιόν του αφού έπρεπε να κρίνει περί του παραδεκτού της επίκλησης και προσαγωγής αυτών για πρώτη φορά στην κατ' έφεση δίκη, αποφαινόμενο αιτιολογημένα για το δικαιολογημένο ή μη της επίκλησης και προσαγωγής αυτής. Δεκτή η αναίρεση

Αποζημίωση τρίτων από πλημμύρες

ΣΤΕ 1159/2018

- ✓ Νόμιμα κρίθηκε ότι το Δημόσιο υποχρεούται να αποκαταστήσει τη ζημία που υπέστησαν οι ενάγοντες εξαιτίας της πλημμύρας που σημειώθηκε στην επιχείρησή τους και η οποία
 - ✓ δεν οφείλεται σε ανωτέρα βία, λόγω των έντονων βροχοπτώσεων, αλλά
 - ✓ στην υπερχείλιση του ποταμού, λόγω της πλημμελούς κατασκευής του εκτελούμενου έργου και της μη τήρησης των προσηκόντων μέτρων ασφαλείας εκ μέρους των αναδόχων.
- ✓ Η ευθύνη του Δημοσίου, που παρέλειψε την εκπλήρωση της υποχρέωσής του για παρακολούθηση και έλεγχο της ορθής εκτέλεσης του έργου, είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από την ευθύνη των αναδόχων.
- ✓ Τόκοι οφείλονται και επί αναγνωριστικής αγωγής, όπως συμβαίνει όταν το αρχικά καταψηφιστικό αίτημα μετατρέπεται σε αναγνωριστικό.

ΣΤΕ 522/2014

- ✓ Ευθύνη του Δημοσίου για την αποκατάσταση της ζημίας των αναιρεσιβλήτων, που διατηρούσαν καταστήματα εμπορίας φρούτων, λαχανικών και τροφίμων στην Κεντρική Λαχαναγορά Αθηνών και πέριξ αυτής, **από πλημμύρα λόγω**
 - ✓ **πλημμελούς προγραμματισμού και οργάνωσης του έργου διάνοιξης της κοίτης του Κηφισού ποταμού και**
 - ✓ **μη λήψης αντιπλημμυρικών έργων από τους αναδόχους, καθόσον η διάνοιξη εχώρησε κατ' αντίστροφη φορά.**
- ✓ Δεν υφίσταται ανώτερη βία οφειλόμενη σε ακραία καιρικά φαινόμενα.
- ✓ Επί περιορισμού του αρχικά καταψηφιστικού αιτήματος της αγωγής σε αναγνωριστικό οφείλονται τόκοι. Απορρίπτεται η αναίρεση

Ομοίως (ΣΤΕ 2429/2014)

- ✓ Το Δημόσιο υπέχει αστική ευθύνη, για τη ζημία που υπέστη η αναιρεσίβλητη από την πλημμύρα του Κηφισού ποταμού
 - ✓ λόγω τεχνικώς πλημμελούς προγραμματισμού και οργάνωσης του έργου διάνοιξης της κοίτης του Κηφισού ποταμού, καθώς και
 - ✓ λόγω μη λήψης και τήρησης των αναγκαίων μέτρων προστασίας και αντιπλημμυρικών έργων από τους αναδόχους
- ✓ Δεν στοιχειοθετήθηκε συνυπαιτιότητα της αναιρεσίβλητης.
- ✓ Η πλημμύρα δεν οφειλόταν σε ανωτέρα βία.